

Johann Cothmann Johannes Braunjohan

Collegii Instit. Privati Disputatio XVII. De Privatis Delictis

Rostochi[i]: Pedanus, 1612

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730619656>

Druck Freier Zugang

37 54
D

COLLEGII INSTIT. PRIVATI

DISPUTATIO XVII.

DE PRIVATIS
DELICTIS.

Quam

DUCE ET AUSPICE CHRISTO

Consensu & Autoritate Amplissimi in Incluta Rosarum
Academia Ordinis

SUB PRÆSIDIO

IOHANNIS COTHMAN

Lemgoiensis Westphali.

Nobiliss. & Doctiss. Dnn. Collegis

discutiendam offert

JOHANNES BRAUNJOHAN

Osnab. ~~Weitph.~~

Ad XVI. Septemb.

Hora & loco consuetis.

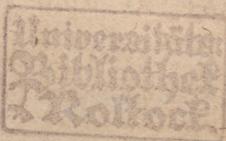
56(·)90

I. D. 43. 27.

ROSTOCHI

TYPIS IOACHIMI PEDANI ANNO 1612.

R. U. - jur. 1612 Cothmann, Johann

Continuatio.

Um Obligaciones vel ex Contractu vel Quasi contractu, vel ex Maleficio vel Quasi Maleficio nascantur teste *Imp. in §. sequens 2. Inst. obligat.* & vero hactenus de prioribus duabus speciebus actum sit, consequens est ut, quomodo ex Maleficijs obligationes oriuntur, presenti disputatione dispiciamus, *Imp. in pr. Inst. de obligat. qua ex delict. nasc.*

Positio I.

Definiuntur autem delicta, quod sint offensiones contra jus illatae ad poenam obligantes. *Alibus. 1. Jurispr. Rom. 48.*

I I.

Et sunt vel publica, quae proprio nomine crimina vocantur *l. 17. §. noxas ff. de adlit. edict. l. aliud fraus 131. ff. de verb. signif. Dn. Cujac. in parat. ff. de privat. delict.* Vel privata, quae regulariter delictorum voce insigniuntur, *d. l. 17. §. noxas. & tot. tit. de privat. delict.* Quamvis interdum tam crimen pro delicto privato, *l. 1. §. 3. ff. de poen. l. 1. C. de furt.* quam delictum pro crimine sumi non inficiemur *l. §. uxor 13. §. 9. ff. ad L. Jul. de adult. Cujac. 1. Mercat. 6.*

I I I.

Privata sunt (publicis in postremam disp. rejectis) quae privatum damnum adferunt, & ex quibus hi, ad quos ea res potissimum pertinet, privatam seu forensi actione agunt *l. licet 42. in pr. & §. 1. ff. de procurat. d. l. 17. §. noxas. vers.*

As

privatis

privatū de adil. edict. l. 1. §. 1. verb. forenses. ff. de incend. ruin. Cujac. in parat. de privat. delict. § 8. obs. 33. Duaren. ad tit. de privat. del. § 1. disp. 36. 37.

I V.

Species horum quatuor recenset Imp. in pr. Inst. de oblig. qua ex delict. FURTUM, RAPINAM, DAMNUM INJURIA DATUM & INJURIAM.

V.

Furtum (quod an à furvo, an à fraude, an vero à ferendo. vel auferendo dictum sit parum refert, cum potius res ipsa, quam nominis derivatio nobis consideranda sit) est contrectatio fraudulosa rei alienæ lucri faciendi gratia, vel ipsius rei, vel usus ejus possessionisve, quod lege naturali prohibitum est admittere, §. 1. b. t. l. 1. in fin. de furt.

V I.

Contrectatio itaq; requiritur. Unde solam furti faciendi cogitationem furem non facere l. 1. §. 1. ff. de furt. animo solo furtum non fieri, l. 3. §. si rem 18. ff. de acquir. poss. furem non esse qui solum consilium furandi suscepit aut id se facturum jactavit. l. fugitivus 225. ff. de verb. signif. cum Jctis recte inferimus.

V II.

In tantum, ut etiam qui furti faciendi causa conclave intravit, nondum fur sit, quamvis furandi causa intravit. l. vulgaris 21. §. qui furti 7. ff. de furt. siquidem ipso facto & assumpto actu furtum mente deducendum sit d. l. fugitivus.

V III.

Quod tamen non eò dictum volumus, quasi plenam rei amotionem & ablationem requiramus, cum rem furti causa saltem contrectatam esse sufficiat. §. furtum 6. Inst. b. t. l. 7. §. sed Celsus 2. h. t.

Porro

IX.

Porro non solam veram contrestationem hic intelligimus, si nimirum intercipiendi causa res reverà amoveatur, vel ad alios usus transferatur. uti in deposito *d. §. furtum 6.* Pignore, *l. si pignore 54. in pr. h. t.* Commodato *d. l. si pignore §. 1. d. §. furtum.* & alijs casibus aliquando contingit.

X.

Sed & Fictam, quando videlicet juris interpretatione res pro ablata habetur *Wesenb. in parat. h. t. n. 11.* Quo fit, ut falsus procurator, qui se præsente alij pecuniam numerare jubet, furtum committere dicatur *l. falsus 43. §. 1. 2. h. t. l. 18. l. 38. §. si debitorem. ff. de solut. Cujac. in d. §. si debitorem. ad African. & in l. 80. §. si Titius h. t. ad Papin.*

XI.

Huc referimus, qui opem consilium ad furtum faciendum præstat. *§. interdum 11.* & qui fures & res furtivas recipit *§. conceptum. Inst. h. t. l. eos 14. C. de furt.*

XII.

Genera furtorum duo sunt, Manifestum, & Nec manifestum *§. 3. Inst. h. t. l. 2. ff. eod.*

XIII.

Illud fit, si fur cum re furtiva vel in ipso loco, ubi furtum commisit, vel antequam ad locum, quo perferre destinavit, eam transferat, deprehendatur, vel videatur. *§. furtorum 3. Inst. h. t. l. 3. ff. eod.*

XIV.

Quo destinaverit perferre, sic accipiendum esse *§. C. Paulus monet, quo destinaverit die manere cum eo furto. l. quo destinaverit 4. ff. h. t.*

XV.

Sed anne ex eo quod quis furem cum re furtiva viderit

~~tantum~~, fur manifestus dicendus sit, non usq; adeo expediret esset, siquidem *Imp. in d. §. furtorum. vers. imo ulterius verb. vel visus. Inst. h. t.* expresse id affirmet; Ulpianus vero cum Pomponio neget *in l. 7. §. 1. h. t. Nisi Dn. Cujac. 11. obs. 38.* acuta sua observatione hoc disidium ita composuisset, ut non aliter visus fur pro manifesto habeatur, quam si viso ad minimum acclamatum sit: Quo te fur proripis? Quove res abit mea? aut quid simile. Quam in rem perelegantes hosce Virgilij versiculos adducit.

*Non ego te vidi Damonis, pessime, caprum
Excipere insidijs multum latrante Lycisca?
Et cum clamarem, quo nunc se proripit ille?
Tityre coge pecus, tu post carecta latebas.*

XVI.

Furtum nec manifestum quid sit apparet. Nam quod manifestum non est, hoc scilicet nec manifestum est. *l. nec manifestum §. ff. h. t.*

XVII.

An autem furem deprehensum occidere liceat hic incidenter quæri potest? Et quidem *L. 12. tab.* hoc in casu inter furem diurnum & nocturnum discrimen fecisse satis manifeste probat *l. 4. §. 1. ff. ad L. Aquil.* ita ut hunc occidere permiserit, si modo cum clamore hoc testificetur; Illum vero non aliter, quam si telo se defendat, ut tamen æque cum clamore testificetur *d. l. 4. l. si pignore §. 4. §. furem h. t. Cujac. 11. Obs. 27. & 19. Obs. 12.*

XVIII.

Quod & jure divino *Exod. 22. v. 2.* constitutum est, uti *Cujac. d. loc. notavit.*

XIX.

Deniq; & Jus Canonicum discrimen istud approbat, *in c. si perfodiens. ext. de homicid.*

Distinctio-

XX.

Distinctionis vero hujus elegantem rationem suppeditare nobis videtur Ulp. in l. fin. ff. de effractorib. quòd nimirum nocturni fures atrociores, vel ut D. Augustin. in d. c. si perfodiens ait, plus quam fures sunt, atq; adeo severiori quoq; poenarum comminatione in officio continendi Cujac. 6. Obs. 8.

XXI.

Quam rationem si benè perpendamus, nec, quid ad l. furem 9 ff. ad L. Corn. de sicar. alias satis difficilem dicendum sit, in proclivi esse putamus.

XXII.

Efficiens furti causa est. fraudulosa contrectantis voluntas §. pen. Inst. h. t. siquidem sine dolo malo nemo furtum committit l. in furti 50 §. 2. ff. h. t.

XXIII.

Quapropter furiosum, Impuberem nisi pubertati proximus atq; adeo doli capax sit, rem alienam amovendo furtum non facere, responsum est l. impuberem 23. h. t. §. in summa 18. Inst. h. t. l. pupillum III. de Reg. Jur. Cujac. in d. l. impuberem ad Julian.

XXIV.

Cui consequens est, eum, qui putavit se domini voluntate rem attingere, furem non esse, cum dolo nihil faciat, qui putat sive falsò sive verè dominum consensurum; Et è contrario verum quoq; est, nec eum qui invito domino se facere putet, cum dominus velit, furti esse obligatum. l. inter omnes 46. §. recte dictum 7. cum seq. ff. h. t. §. placuit 7. cum seq. Inst. eod.

XXV.

Materia, circa quam furtum versatur, sunt Res, Usus, & Possessio. l. 1. in fin. h. t. §. 1, Inst. eod. Res enim sive corpus,

corpus, quod fraudandi animo contrectetur, si non inter-
veniat, furtum non fieri dicitur. *l. 75. h. t.* Qua ratione,
elegantè Pomponius ait, falsum procuratorem, qui effe-
cisset, ut sibi vel alij promitteretur, furti non teneri *d. l. 75.*

XXVI.

Res autem putamus alienas: Rei enim propriæ furtum
non fit, nisi quis jus aliquod in ea habeat, ut intersit non
auferri *l. 2. §. in hac actione 22. vi bon. rapt. §. aliquando 10.*
Inst. h. t. l. creditoris 15. §. fin. l. si is qui 59. l. 66. l. cum as 20.
l. 45. ff. h. t.

XXVII.

Corporeas & mobiles: Abolita enim est veterum
quorundam opinio existimantium, fundi locive furtum
fieri. *§. 7. Inst. de usucap. l. verum 25. ff. h. t. l. 38. de usucap.*
& ibi Cujac.

XXVIII.

Etiam minimas. *§. gallinarum Inst. de Rer. divis. l. Pom-
ponius 8. §. 1 ff. fam. hercis.* ubi ob columbas ablatas fur-
ti actio datur. *l. 1. §. 24. ff. de vi. bon. rapt.* Non enim
uti Hieronymus ait in *c. ult. 14. q. 6. id quod furto ablatum est.*
sed mens furantis attenditur, & fur non solum in majoribus sed
etiam minoribus judicatur: Quomodo in fornicatione non idcirco
diversa sit fornicatio si mulier sit pulchra aut deformis, ancilla aut
ingenua, paupercula aut opulenta, sed qualiscumq; illa fuerit, una
est fornicatio: Ita & in furto, quantumcumq; quis abstulerit, furti
crimen incurrit. Differentiæ vero rationem inter furti & de
dolo actionem, quare hæc non item ob rem minimam de-
tur, exponit nobis Cujac. 19. obs. 12. in fin.

XXIX.

Res autem quæ domino vel possessore caret, pro alie-
na haberi non potest, atq; adeo nec ejus furtum committi.
l. 6. ff. expol. hered.

Hinc

XXX.

Hinc rei hereditariæ (nisi forte ei auferatur, cui defun-
ctus pignori dederat, aut commodaverat, aut in qua usum
fructum alicui constituerat *l. hereditaria 68. cum l. seq.
h. t.*) furtum non fieri rectè Julianus contendebat, *l. heredi-
taria 68. cum seq. h. t.*) & cum eo Scævola eâdem motus
ratione quod nimirum hereditas possessionem non ha-
beat, quæ facti est & animi. *l. 1. §. Scævola ff. si quis test. liber.*
Eleganter suo more *Dn. Cujac. in l. 80. §. fin. h. t. ad Papin.*

XXXI.

Unde Quæstionem illam, quæ, referente Cicerone
7. Epist. fam. 23. inter veteres Jctos Sext. Aelium, M. Man-
lium, M. Brutum, & Testam Scævola mq; agitata fuit: Pos-
setne heres, quòd furtum antea factum esset, rectè furci a-
gere, negativè decidendam esse videmus. *d. l. 1. §. Scævola. l. 2.
§. 1. l. fin. ff. expilat. hered. l. 40. de noxal. act. Cujac. in pa-
rat. & Recit. solen. C. de crim. expil. hered. & in d. l. 40. ad
Julian.*

XXXII.

Ejus quoq;, quod dominus dereliquit, furtum non
fit, etiamsi quis furandi animum habuerit, Nec enim fur-
tum fit, nisi sit cui fiat, quippe cum placeat Sabini & Calsij
sententia existimantium rem statim nostram esse desinere,
quam derelinquimus *l. falsus 43. §. quod si dominus s. h. t.*

XXXIII.

Quæ ratio cum in rebus inventis cesset, rectè quoq;
dicimus earum furtum fieri, si lucrandi animo quis illas tu-
lerit & celarit. *d. l. falsus 43. §. 8.*

XXXIV.

Quod si vero publicè proposito libello se invenisse &
redditurum quis profiteatur, nec inveniatur cujus sit, is
B paupe-

pauperibus distribuere, vel etiam sibi retinere potest *c. nemo*
14. q. 5. Wesenbec. in parat. h. t. n. 10.

XXXV.

Sed an *εὐραγία* id est premia inventionis honestè petere possit non injucundæ questionis est? Quod nos cum JC. Ulp. in *l. falsus 43. §. quid ergo 9.* negandum putamus. *Cujac. 11. obs. 18.*

XXXVI.

USUS REI furtum fit, si res in alios usus quam concessa est, convertatur: veluti si commodatarius rem sibi commodatam alij commodaverit, vel si quis pignore sive re deposita utatur. *§. furtum 6. cum seq. Inst. h. t. l. si pignore 54. ff. h. t.* Sic si factor aut fallo vestibus utatur, furtum committit. *l. fallo 82. h. t.*

XXXVII.

Quod de Usu dicimus idem quoq; ad Ususfructum porrigendum est. Qui namq; rem in qua alius ususfructum habet, contrectat, & Ususfructus furtum committit. *l. inter omnes 46. §. si servus ff. h. t.*

XXXVIII.

POSSESSIONIS furtum fit, si bonæ fidei possessori res surripiatur. *§. item si fullo 15. vers. sed & bonæ fidei Inst. h. t.* Item si rem pignori datam creditori debitor auferat. Eo enim casu furti obligatur, etiamsi se tollere paratum ostendat. *l. 45. pro soc. l. non prodest 5. ff. vi bonor. rapr.*

XXXIX.

Quod adeo verum est, ut ipsi non proficit, etiamsi mutato consilio creditori suo eam reddiderit, quandoquidem in tali peccato suâ poenitentia nocens esse non desinat. *l. qui ea mente 65. ff. h. t.*

XL.

Eum tamen, qui debitori moroso rem aliquam æquivalentem

valentem pro suo debito consequendo aufert, furti reum,
non esse verius est. *arg. l. extat. ff. quod met. caus. Cujac.*
in d. l. extat.

XL I.

Forma hujus delicti in ipsa rei fraudulosa contra-
ctione consistit *l. falsus 43 §. si quis 3, l. inficiando 67. h. t.*

XL II.

Finis est lucrum. Ideo enim fures res alienas furri-
piunt ut lucrum percipiant *l. 44. §. 1. h. t. l. 21. §. 1. ff.*
Rer. amot.

XL III.

Hinc qui fructus immaturos decerpfit, furti non obli-
gari, JC. respondet *l. 27. §. 25. ff. ad l. Aquil. cum malefi-*
cia voluntas & propositum delinquentis distinguat l. qui
injuria in pr. h. t. §. ibid. Cujac. ad Paul.

XL IV.

Lucri facere vero non solum is dicitur, qui rem furto
substractam in suum proprium usum convertit, verum
etiam qui eam alij donat. Lucri enim species est de alic-
no largiri, & beneficij debitorem sibi acquirere. *l. si pigno-*
re 54. h. t.

XL V.

Effectus furti in Actionibus & Poenis consistit. *§. sic*
itaq. discretis 14. Instit. de Act. Wesenbec. in parat. h. t. n. 12.

XL VI.

Actiones quæ ob hoc delictum dantur, sunt vel Rei
persecutoria, vel Poenales *d. §. sic itaq.* Ad illas pertinent
Actio ad exhibendum, Rei Vindicatio, & Condictio fur-
tiva. *l. 7. de condict. furt. l. 1. de privat. delict. §. fin. Inst. h. t.*
Ad has, Actio furti. *d. §. fin. d. l. 7.*

XL VII.

Competit Actio furti non solum domino, sed & ei cujus

ex honesta causa interest furtum non fieri *l. 10. l. 11. 12. §. 1. h. t. §. furti 13. Inst. h. t.*

XLVIII.

Interesse vero ejus ex honesta causa dicitur, qui damnum passurus est. *l. 7. §. 1. h. t. vel custodiam rei præstare cogitur. l. 14. §. an pater 10. h. t. veluti Creditor §. unde 14. Inst. h. t. fullo & sarcinator si solvendo sint l. itaq; fullo 12. h. t. §. item fullo 15. Inst. h. t. Commodatarius secundum distinctionem l. fin. C. de furt. & §. qua de fullone 16. Inst. eod. & alij qui recensetur in l. 14. h. t. Cujac, in not. ad d. §. unde 14. & 16. Obs. 30.*

XLIX.

Unde liquet Depositarium furti actionem non habere, cum dolum duntaxat præstet, atq; adeo ejus, si dolo careat, nihil intersit. Quod si dolo fecit, jam quidem periculum ejus est, sed non debet ex dolo suo furti quærere actionem *l. 14. §. 3. h. t.*

L.

Sed nec malefidei possessori furti actionem dari Ulpianus respondet, cum nemo de improbitate sua actionem consequatur *l. itaq; 12. h. t.*

LI.

Eadem ratione in furum persona constitutum est, ne ejus rei nomine furti agere possint, cujus ipsi fures sint *d. l. 14 §. 4. l. 76. §. 1. eod.*

LII.

Quæ regula tamen non tam firma est, ut non secundum *Dn. Cujac. in not. ad d. §. unde 14. 11. obs. 11. 16. obs. 30. 2. Mercat. 28. & 29. & in d. l. 14. §. 4.* duobus casibus, quibus fur furti agere potest, officium suum perdat. Uno, qui est in *l. qui vas §. si ego 4. h. t.* Altero qui proponitur in *l. itaq; 12. §. 2. eod. & Paul. recept. sent. lib. 2. tit. 31. vers. rem pignori.*

*pignori. quicquid etiam Robertus 2. recept. sent. 9. & 2. Anō-
mad. 28. 29. contra disputet.*

LIII.

Datur hæc Actio adversus furem non etiam ejus here-
des. *l. 1. de privat. delict. §. 2. Inst. de perpet. & temp. nisi lis
cum defuncto fuerit contestata. l. pœnalia 164. de reg. jur. l.
omnes 26. l. 58. ff. de oblig. & act.*

LIV.

An autem contra eum, cujus ope consilio furtum fa-
ctum, hæc actio detur, controversi solet? Nos hoc modo
distinguimus: Aut consilium nudum dedit, nec secuta
est contrectatio, & non tenetur. *l. 36. h. t. l. saepe 53. de V. S.
d. §. interdum 11. Inst. h. t. Cujac. in not. ad d. §. interdum.*
(Quamvis & non subsecuto furto carcere aliquandiu
quosdam qui consilium furandi dedissent aut operam
fuisse polliciti, punitos fuisse referat *Wesenbec. in parat.
h. t. n. 11.*) Aut consilium dedit, & secuta est contrectatio
& tenetur *l. 52. §. 19. h. t.* At opem & consilium simul præ-
stitit & tenetur similitudine supplicij *l. 50. §. 1. h. t. d. l. saepe.
Wesenbec. in parat. d. loc. optimè Cujac. in d. l. saepe. quam
tracta. sub l. 28. eod. tit.*

LV.

Ex quo satis apparet verba hæc OPE CONSILIO, ex *l.
sape 53. de V. S.* disjunctim accipienda esse.

LVI.

Actio ad exhibendum & Rei Vindicatio soli domino
& heredibus ejus conceduntur adversus quemlibet posses-
sorem. *§. fin. Inst. h. t.* Condictio furtiva soli domino ad-
versus furem heredemve ejus licet non possideat *d. §. fin.
l. 1. de condict. furt.*

LVII.

Sed an hæc contra furis heredem detur in solidum;

B 3

An

An vero in id tantum quod pervenit? acriter disputatur.
Illud omnibus placet. Hoc *Dn. Cujacio 7. obs. 37. 13. obs. 37.*
in parat. C. de condict. furt. & ex delict. defunct.

LVIII.

Quem tamen & à communi opinione non alienum
fuisse ex *Recit. Sol. C. ex delict. defunct. & l. sicuti 38. de Reg.
Jur. manifestè liquet.*

LIX.

Quamvis interim non dubitemus, quin & pro priori
opinione ex illius commentarijs aliquid adferri possit quo
hunc Legum Antesignanum defendere queamus, impri-
mis cum incognitum nobis non sit, quam eleganter novis-
simè in *l. 5. Rer. amot. ad Papin. & in l. 21. eod. ad Paul.* hæc
de re differat.

LX.

Pœna furti pro qualitate ejusdem varia fuit: Furtum
manifestum referente Gellio *lib. 11. c. ult. ex L. 12. tab.* pu-
niebatur Morte naturali vel civili; Nec manifestum pœna
dupli coercebatur.

LXI.

Et quamvis postea asperitas *L. 12. tab.* in furto mani-
festo per Prætores mitigata sit, *arg. pr. Inst. de perpet. &
temp. act. Cujac. 11. obs. 38.* & surrogata pœna quadrupli, ta-
men jure civili in Pandectas relato fures nonnunquam ul-
timo supplicio affectos esse *ex l. interdum 56. §. qui furem
ffr h. t. haud obscurè elici potest, & l. pen. ff. de condict. caus.
dat. manifestissimum est. Cujac. 9. obs. 37.*

LXII.

Quinimo eò tandem res devenit, ut ij, quibus furtum
factum esset, vel jure ordinario ad pœnam pecuniariam,
vel criminaliter extra ordinem apud præfectum Urbi agere
potuerint. *l. fin. h. t. l. fin. de privat. delict. Cujac. in parat. eod.*

Qua

LXIII.

Qua in re tamen hanc moderationem Justinianus adhibuit, ut extraordinariam hanc poenam ad mortem vel cujuslibet membri mutilationem abscissionemve extendi noluerit, sed tantum ad castigationem porrexerit *N. 134. c. 13. 14.*

LXIV.

Cui Justiniani Novellæ nihilominus novissimâ Imperij Carolinâ constitutione, quâ fures ad patibulum damnantur, derogatum esse videmus. *Peinlich Halsgerichts Ordnung artic. 157. & seqq.* Quam poenam nec juri divino nec humano refragari putamus. *arg. l. aut facta 16. §. fin. ff. de poen.*

LXV.

A qua poena fur non liberatur, etiamsi rupto laqueo incolumis in terram ceciderit, *tot. tit. de re judic. l. 51. §. 2. vers. quod si quis, ff. ad L. Aquil. l. 70. §. si id §. ff. de fidejuss. Quemadmodum nec liberari dicimus etiamsi puella vel meretrix eum in maritum petat per text. adductos.*

LXVI.

Hæc jam de furto dicta sufficiant. Sequitur nunc altera privatorum delictorum species RAPINA, quæ & improbius furtum dicitur *in pr. Inst. h. t. l. 2. §. 10. ff. cod. l. 14. §. 12. ff. quod met. caus.* & definitur contrectatio rei alienæ fraudulosa & violenta.

LXVII.

Hujus delicti causa efficiens est animus dolosus & violentus *l. 2. §. hac actione 18. h. t.* Unde nec in illos, qui doli incapaces sunt, vi bonorum raptorum actionem dari Ulpianus scribit *l. 2. §. vi bonorum 19. h. t.*

LXVIII.

Quod ipsum & ad eum, qui rem suam, existimans id sibi

sibi licere, vel alienam, quam suam putabat, rapit, extendendum erit. *§. ita tamen Inst. h. t. l. 2. §. 18. ff. cod. l. vulgaris 21. §. 4. de furt.*

LXIX.

Ne tamen hac ratione via inveniretur, qua impunè raptores avaritiam & malitiam exercerent, ideo divalibus constitutionibus nempe Divi Marci *l. extat 13. ff. quod met. caus. l. pen. & fin. ff. ad L. Jul. de vi privat. & Valentin. & Theodosij l. si quis in tantam. C. unde vi.* cautum est, ut si quis rem sine iudice occupans, siquidem dominus sit, dominium suæ rei amittat, fiscoq; applicetur *Cujac. Inst. hic.* Sin vero aliena res sit non solum reddat, verum etiam æstimationem ejusdem vim passo præstet. *d. l. si quis in tantam, d. §. ita tamen.*

LXX.

Materia sunt res alienæ *l. 2. 18. h. t. Mobiles §. 1. vers. quod non solum Inst. h. t. l. 1. 2. C. h. t. Cujac. in N. 63.* Non vero Soli, hæ enim invadi dicuntur *d. vers. quod non solum d. l. 1. 2. Cujac. in parat. C. h. t.*

LXXI.

Forma hujus delicti in violenta contrectatione consistit quâ & à furto discriminatur.

LXXII.

Finis est ut lucri, injuriæ, ultionis, & petulantia gratia rem raptor consequatur *Wesenbec. in pr. Inst. h. t.*

LXXIII.

Effectus sunt Actiones & Poenæ. Propria vero hujus delicti actio est vi bonorum raptorum *l. 2. §. 1. & seqq. pr. Inst. cod.* Posse tamen & ex hoc delicto tam manifesti quam nec manifesti furti actione agi cum *Cujac. in l. 80. §. cum raptor. ff. de furt. ad Papin. & 6. obs. 2.* concludimus.

Non

LXXIV.

Non tamen Manifesti & vi bonorum raptorum simul
 agi potest. Sed furri nec manifesti & hac actione agi po-
 test, ut tamen quod amplius in hac est actor consequatur.
 Quod si vero ante vi bonorum egerit ad furti nec mani-
 festi recursum non habet *l. 1. h. t. d. l. 80. l. 52. §. fin. de furt.*
Cujac. dd. locis § 8. obs. 24. § 20. obs. 25. 26. & Inst. ad h. t. &
in parat. C. h. t. Cætera, quæ ad hujus Q. satis intricatæ
 enodationem pertinent, ex *Cujac. ad d. l. 80. §. cum raptor,*
 ubi hanc rem elegantissime tractat, in ipsa disputatione
 (cum plura hic addere pagina vetet) explicabimus.

LXXV.

Hinc Raptores nitius quam furem non puniri patet
 de qua re alias mira inter Dd. est concertatio.

LXXVI.

Est vero hæc Actio Prætoria, personalis, mixta, intra
 annum utilem in quadruplum, post annum in simplum,
 competens. *pr. Inst. h. t. l. 2. §. 1. & seq. ff. eod.*

LXXVII.

Datur ei, cujus interest rem raptam non esse etiamsi
 dominus non sit, ejusq; heredi cæterisq; successoribus. *l. 2.*
§. 23. h. t.

LXXVIII.

Sed non adversus heredes quia pœnalis est. In id vero
 quod ad eos pervenit, ideo Prætor hanc actionem non est
 pollicitus, quia conditionem furtivam sufficere putavit.
l. 2. §. fin. ff. h. t.

LXXIX.

Quinimo & pluribus actionibus tam civilibus, veluti
 L. Aquilia *l. 2. §. pen. h. t.* Rei vindicatione *d. §. pen.*
 conditione triticariâ *l. 1. §. 1. ff. de condic. tritic.* quam
 criminalibus *tot. tit. ff. & C. ad L. Jul. de vi privat. & ad*
 C. L. Jul.

*L. Jul. de vi Public. Raptores tenentur. Cujac. dictis locis
Wesembec. in parat. h. t. n. 8.*

LXXX.

Plane hodie in Imperio Romano Raptores gladij poe-
na afficiuntur. *Peinlich Halsgerichts Ordnung. artic. 126.*

LXXXI.

Succedit nunc tertia privatorum delictorum species
DAMNUM INJURIA DATUM, quod definimus delictum quo
quis injuriã servum vel animal alterius occidit, vulneravit,
vel res ejus rupit *§. in pr. §. 1. & §. capite tertio Inst. h. t.
l. 2. l. 27. §. 13. §. postim h. t.*

LXXXII.

Injuriam hic accipimus non pro contumelia, sed pro
eo, quod non jure fit *d. §. 2. Inst. h. t. l. 5. §. injuriam t.
ff. eod.*

LXXXIII.

Cum itaq; vim vi repellere omnes leges omniaq; jura
permittant. *l. scientiam 45. §. h. t.* consequitur eum, qui
sui defendendi causa alium occidit, hac actione non teneri,
imò tam foro poli quam fori, uti loquuntur, excusatum
esse, secus quam nonnulli veterum Interpp. existimarunt.

LXXXIV.

Efficiens hujus delicti causa est Dolus, Culpa lata, le-
vis, & levissima. *l. 44. h. t. l. 13. de lib. caus.*

LXXXV.

Culpam putamus etiam quæ in omittendo consistit
§. 6. Inst. h. t. quapropter Medicus, qui servum secuit & cu-
rationem ejus dereliquit *L. Aquilia tenerur l. 8. h. t.*

LXXXVI.

Sed & culpæ annumeramus Infirmi-
tatem. *§. 8. Inst. h. t.*
Imperitiã *§. 7. Inst. h. t. l. 7. §. fin. ff. eod.* Nec enim quis
affectare debet in quo vel intelligit, vel intelligere debet, in-
firmita-

firmitatem seu imperitiam suam alij periculo sanfore *l. s. §. mulionem 1. h. t. Excessum l. s. §. si magister 3. cum l. seq. h. t.*

LXXXVII.

Non tamen casum fortuitum præstari necesse est. Unde nec si fune rupto, aut cum à nullo regeretur navis incurrisset, cum domino agendum non esse verius est *l. 29. §. 2. h. t. Cujac. 25. Obs. 20. contra Ant. Fab. 5. conject. 17.*

LXXXVIII.

Materia consistit in duobus L. Aquiliæ capitibus primo & tertio. Secundum enim etiam antiquis in usu esse desijt *l. 27. §. 4. h. t. §. caput 12. Inst. h. t.* quapropter nec de eo anxie inquirere necesse est *arg. l. 1. h. t.* attamen, si aliquid dicendum, merito nobis placet conjectura Cujacij *in parat. ff. C. h. t.*

LXXXIX.

Primo capite cautum fuit de eo, qui alienum hominem alienamve quadrupedem, quæ pecudum numero est, & gregatim habetur, injuriâ OCCIDIT. *in pr. Inst. h. t. l. 2. ff. eod.* ad quod etiam referimus mixtas quadrupedes, h. e. quarum natura fera est, & tamen jumentorum operam præstant; veluti Elephanti, Cameli. *d. l. 2. §. 2.*

XC.

Tertium L. Aquiliæ caput facilioris intellectus gratiâ in tria membra subdistingui potest. Primum agit de servis, pecudibusq; VULNERATIS. Secundum de Quadrupedibus, quæ pecudum numero non sunt nec gregatim pascuntur, veluti canibus, felibus, feris bestiis, & cæteris animalibus omnibus OCCISIS ET VULNERATIS loquitur. Tertium de OMNI CÆTERO DAMNO injuriâ dato cavet. *§. capite tertio 13. Inst. h. t. l. 27. §. tertio. 5. & seqq. ff. eod. l. 1. 2. s. C. h. t. & passim.*

XCI.

Forma consistit in ipsa læsione prædictarum rerum prædictoq; modo.

XCII.

Effectus Actionem L. Aquiliæ concernit. Verum, cum Actiones negocijs accommodari necesse sit, è re erit, ut & in hac L. Aquiliæ danda actione prius sciamus, quòtupliciter damnum inferatur. Et quidem tripliciter damnum dari Justinianus ait: Aut enim quis corpore suo in corpus damnum dat, veluti si manu sua servum occidat & Directa (quæ & civilis appellatur *l. 14. §. fin. de præscript. verb.*) L. Aquiliæ actio competit. *§. cæterum 16. Inst. h. t.* Aut non corpore (occasione tamen corporis) in corpus damnum infert, h. e. corpus lædit, veluti si pecus includat & id fame ita necet, & Utilis, h. e. ex mente & interpretatione, Legis Aquiliæ actio datur: quæ & in factum dicitur *l. 9. §. 2. h. t. Cujac. in d. §. cæterum.* Aut non corpore, neq; in corpus damnum, sed alio tamen modo alicui damnum dat, veluti si misericordiâ ductus vincitum servum solvat, & eo casu in factum prætoriam conceditur *d. §. cæterum ibid. Cujac. & in l. 7. de pact.*

XCIII.

Sed & alio respectu Actio L. Aquiliæ Directa ab Utili distinguitur, de quo agitur *in l. 11. §. 6. 7. 8. & l. 13. ff. h. t. Cujac. 21. obs. 20.*

XCIV.

Datur hæc Actio adversus eum qui damnum dedit ex primo capite in id quanti eo anno, ex secundo quanti triginta diebus proximis res plurimi fuit *in pr. & §. 14. Inst. h. t.*

XCV.

Non solum vero perempti corporis æstimationem, habendam placuit, verum etiam ex interpretatione legis, quanti

quanti interfuit nostra non esse peremptum. *§. illud 10. Inst. h. t. l. 21. §. 2. ff. cod.*

XCVI.

In heredes autem non competit, quandoquidem poenales actiones in heredes non transeant *l. pupillum 111. de Reg. Jur. §. 1. Inst. de perp. & temp. act.* nisi vel lis cum defuncto contestata fuerit *l. venalia 164. de Reg. Jur.* vel heredes locupletiores facti sint. *l. 23. §. 8. h. t. l. scuti 38. de Reg. Jur.*

XCVII.

Deniq; si dolo malo servus occisus sit, non solum L. Aquiliae actione sed & Publico L. Corneliae iudicio, de ficiarijs agi potest. uti *Imp. in §. liberum 11. Inst. h. t.* ostendit.

XCVIII.

Quarta Privatorum delictorum species est INJURIA, quæ est delictum privatum dolo malo homini libero contumeliosè illatum quo vel ipsius corpus, vel dignitas, vel fama læditur *l. 1. in pr. & §. 2. ff. de Injur.*

XCIX.

Et fit vel Re, vel Verbis *l. 1. §. 1. h. t.*

C.

Illa fit, quoties manus inferuntur, seu quo alio facto perpetrato aut signo mordenteq; gestu alicui contumelia inferitur *l. 1. §. 1. 2. 3. l. 5. 9. & passim ff. h. t.* Hæc quoties non manus inferuntur, sed convicium fit *d. l. 1. §. 1.* aut literis famosive libellis æstimatio læditur *§. 1. Inst. h. t. l. quod Senatusconsultum 6. ff. cod.*

CI.

Distinguiamus Injuriam scriptam à famoso libello. & quidem ut genus à specie. Omnis namq; famosus libellus Injuria scripta est, quod *d. §. 1. Inst. h. t. & d. l. quod Senatusconsultum 6.* satis manifeste probant. Sed non omnis Injuria scripta famosus libellus appellari potest.

C 3

Est

CII.

Est enim Famofus libellus Scriptura, quâ alicui ad ejus infamiam ignominiofum quid dolose obijcitur, veluti furtum rapina, adulterium aut ejusmodi aliquid. *l. 5. §. 9. ibi ad infamiam & §. seq. ibi in notam ff. h. t. d. §. 1. Inst. h. t. l. un. C. de fam. libell.*

CIII.

Injuria vero scripta est, qua etiam absq; infamiae nota contumeliae saltem causa quis illuditur, veluti si quis luscus, claudus, spurius, mendicus nominetur *Wesenbec. in parat. h. t. n. 8. & 19. Pet. Heig. in §. 1. Inst. eod. n. 6.*

CIV.

De Pictura injuriosa quæritur ad quâam speciem referenda sit. Et sane, quia pictura manifestis indicijs hominem notans non minus quam scriptura loqui videtur, ad verbalem proprius eam accedere putamus.

CV.

Disceptari etiam hoc loco solet: Utrum provocatus verbalem injuriam in provocantem retorquere possit? Et quin hoc ei licitum sit non dubitamus, modo retorsio non ad vindictam sed ad excludendum convitium respiciat. *arg. l. ut vim ff. de iust. & jur.*

CVI.

Præfatione tamen honoris (puta fur es, mentiris salvo tuo honore) injuriam non tolli à Dd. concluditur *Geil. 2. Obs. 101.*

CVII.

Causa Efficiens est dolofus injuriandi animus *l. 1. h. t. l. si non convicij C. eod.* Quo fit, ut illi, qui doli capaces non sunt, injuriam non faciant, puta furiosi & impuberes. Eos namq; injuriam pati non facere solere Jctus respondet. *l. 3. §. 1. h. t.*

De

CVIII.

De Ebrio dubitatio suborta est. Nos nec Ebrium, nisi in atrocioribus ad poenam extraordinariam, obligari existimamus. *c. crapula ext. de vit. & hon. cler. arg. l. un. C. si quis Imp. mal. Wesenb. in parat. h. t. n. 4.*

CIX.

Porro qui per jocum percutit injuriarum non tenetur *l. 3. §. 3. h. t. l. 15. §. 23. eod.* Qui jocus ex personarum qualitate detegitur. *arg. l. 16. §. 2. de pœn. Cujac. in l. 3. in fin. de O. & A.*

CX.

Materia sunt Personæ injuria affectæ. Afficiuntur vero vel ipsæ directò, vel per consequentias in his, qui potestati earum vel affectui subjecti sunt *l. 1. §. 3. ff. h. t.*

CXI.

Forma in modo inferendi injuriam consistit.

CXII.

Finis est ut alicujus corpus dignitas, vel honesta fama contumeliosè lædatur. *l. 1. l. 3. §. h. t.*

CXIII.

Effectus consistit in Actionibus ex hoc delicto descendentibus, de quibus agit Imp. in §. pœna 7. §. sed & lex 8. & Jcius in l. qui Senatusconsultum 6. l. 37. ff. h. t.

CXIV.

Agitur vero ex omni injuria vel civiliter vel criminaliter §. in summa Inst. h. t. Civiliter quando injuriatus injuriam ad animum revocatam æstimat, sibiq; poenam adjudicari petit *d. §. in summa. d. §. pœna 7. Wesenbec. in parat. h. t. n. 14. Geil. 1. obs. 65.* Criminaliter cum corpori injuriantis poena infligi petitur vel fisco applicari *d. §. in summa Wesenbec. d. loc. & in parat. ff. de privat. delict. Geil. d. loc.*

Hinc

CXV.

Hinc dubium moveri solet. An actio ad Palinodiam
auff einen wiederruff/ sit criminalis an vero civilis. Nos po-
sterius affirmandum putamus. *Wesenbec. in parat. h. t. n. 18.*
Geil. d. loc.

CXVI.

Dantur autem hæ actiones non solum adversus eum
qui fecit injuriam, sed etiam qui mandavit & procuravit.
§. non solum 11. Inst. h. t. l. 11. §. 3. ff. eod. At non in heredes
neq; heredibus *l. injuriarum 13. ff. pr. h. t.* Nisi lis sit cum de-
functo contestata *l. 28. ff. h. t.*

CXVII.

Exstinguitur Injuriarum actio morte. *l. si eum 10. §. qui
injuriarum 2. ff. si quis caut. jud. Dissimulatione. §. fin. Inst.
h. t. l. 11. §. 1. ff. eod.* Præscriptione unius anni & quidem
utilis. Sed hoc tantum de Prætoria verum est. *§. 1. Inst. de
perpet. & temp. l. si convicij. 5. C. h. t. Geil. 2. Obs. 105. Mynsing.
cent. 5. obs. 7.* Eam namq; quæ ex L. Cornel. descendit
perpetuam esse existimamus *Duar. ad h. t.
c. 2. Mynsing. d. loc.*

quanti interfuit nostra non esse preemp
h. t. l. 21. §. 2. ff. eod.

XCVI.

In heredes autem non competit, qu
nales actiones in heredes non transeant
Reg. Jur. §. 1. Inst. de perp. & temp. act.
functo contestata fuerit l. venalia 164. de
des locupletiores facti sint. l. 23. §. 8. h. t. l.

XCVII.

Deniq; si dolo malo servus occisu
Aquilæ actione sed & Publico L. Cor
carijs agi potest. uti Imp. in §. liberum 11.

XCVIII.

Quarta Privatorum delictorum sp
quæ est delictum privatum dolo malo
tumeliosè illatum quo vel ipsius corpu
fama læditur l. 1. in pr. & §. 2. ff. de Inju

XCIX.

Et fit vel Re, vel Verbis l. 1. §. 1. h.

C.

Illa fit, quoties manus inferuntur
perpetrato aut signo mordenteq; gest
infertur l. 1. §. 1. 2. 3. l. 5. 9. & passim ff
non manus inferuntur, sed conviciam
teris famosive libellis æstimatio lædi
quod Senatusconsultum 6. ff. eod.

CI.

Distinguiamus Injuriam scriptam
quidem ut genus à specie. Omnis nam
Injuria scripta est, quod d. §. 1. Inst. h. t.
consultum 6. satis manifeste probant.
juria scripta famosus libellus appellari

C 3

o. Inst.

a pœ
i. de
um de
l here
g. Jur.

um L.
de fi
tendit.

URIA,
o con
as, vel

o facto
tumelia
quoties
aut li
h. t. l.

ello, &
libellus
Senatus
nais In

ER

